

Liggen blijven!

**Olof van Joolen
& Silvan Schoonhoven**

Liggen blijven!

**Achter de schermen bij de
mariniers van De Punt en de
terreurrecties van 1973-1978**

Nieuw Amsterdam

Deze publicatie is tot stand gekomen met steun van het Fonds
Bijzondere Journalistieke Projecten, www.fondsbjp.nl.

FONDS Bijzondere
JOURNALISTIEKE PROJECTEN

Tekst © Olof van Joolen en Silvan Schoonhoven 2018

Foto's © De rechten op de foto's berusten bij de genoemde instanties of personen. De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Mocht u desondanks menen aanspraak te kunnen maken op enig recht, dan kunt u contact opnemen met de uitgever.

Alle rechten voorbehouden

Tekstredactie Louise Koopman

Omslagontwerp Moker Ontwerp

Omslagfoto Privécollectie

Foto auteurs © De Telegraaf

NUR 339

ISBN 978 90 468 2433 7

www.nieuwamsterdam.nl

INHOUD

SERIEUZE MENSEN

Proloog 7

1 ALTIJD DE LUL

Wassenaar 1970 11

2 GRASMAAIEN

Een antiterreurunit uit het niets 24

3 TERRORISTEN-NEDERLAND I-O

Gijzeling Franse ambassade Den Haag 31
vrijdag 13 tot dinsdag 17 september 1974

4 OUWE TROEP

Goede spullen, het halve werk 47

5 HET PLAN KLOPTE ECHT

Gijzeling Scheveningse strafgevangenis 58
zaterdag 26 tot woensdag 30 oktober 1974

6 GEVIERDE JONGENS

Tussen heldendom en overmoed 74

7 DODEN NAAST DE RAILS

Treinkaping Wijster 83
dinsdag 2 tot zondag 14 december 1975

8 MENA MURIA!

Gijzeling Indonesisch consulaat Amsterdam 100
donderdag 4 tot vrijdag 19 december 1975

9 NET EEN COWBOYFILM

Trainen tot er geen steen meer op de andere staat 120

10 CODEWOORD MERCEDES

De Punt, prelude 129
maandag 23 mei tot zaterdag 11 juni 1977

11 DE SLAG OM DE TREIN

De Punt 143
zaterdag 11 juni 1977

12 MOLUKKER TEGEN DE MOLUKKERS

Het verhaal van John Titahena 157

13 GIFGROENE SLAAPZAKJES

De schoolgijzeling in Bovensmilde 167
maandag 23 mei tot en met zaterdag 11 juni 1977

14 VAN HELDEN TOT STAATSKILLERS

De Punt, controversen en proces 180

15 LIGGEN BLIJVEN!

Gijzeling Provinciehuis Assen 195
maandag 13 tot en met dinsdag 14 maart 1978

16 TERUG NAAR DE TOEKOMST

Stagnatie en vooruitgang voor de terreurbestrijders 209

VERANTWOORDING 221

SERIEUZE MENSEN

Proloog

‘We moesten mensen aanhouden en anders uitschakelen.’ De stem van marinier Rinus klinkt als een kruising tussen een marsmannetje en Donald Duck. Zijn woorden galmen via een stemvormer een octaaf hoger dan ze uit zijn keel komen door de rechtszaal. De toehoorders krijgen geen gezicht te zien in de aparte zaal waar ze mogen luisteren naar de stem. De commandant van aanvalsgroep twee blijft om veiligheidsredenen buiten beeld.

Veertig jaar na dato ligt de Molukse treinkaping bij De Punt nog steeds zo gevoelig dat sommige mariniers die erbij betrokken waren hun leven niet zeker zijn. Bij de derde generatie in de Molukse gemeenschap broeit het verleden weer. ‘Je hebt nooit heel veel mensen nodig voor iets raars,’ zo schetst de president van de Republiek der Zuid-Molukken (RAS) in ballingschap John Watilete de actuele situatie. In de zaal voor pers en publiek waar Rinus via een audioverbinding hoorbaar is, zitten overwegend Molukkers. De ingehouden boosheid hangt in de lucht.

Dat Rinus niet meer de topfitte marinier is van toen, valt ondanks de vervormer duidelijk te horen. Twee herseninfarcten hebben hem broos gemaakt. Of de rechtbankpresident het daarom een beetje rustig aan wil doen met het verhoor, luidt het verzoek van advocaat Geert-Jan Knoops die hem en de andere mariniers bijstaat. Toch is Rinus messcherp.

‘We moesten de gegijzelden bevrijden en de kapers aanhouden, dan wel uitschakelen. Dat was erin gehamerd.’ Bedoelt hij met uitschakelen soms *doodschieten*? ‘Een marinier schiet niet dood. Wij schakelen uit of stellen buiten gevecht. En als we terroristen moeten uitschakelen, kies je voor het grootste trefvlak. Dat is hun borst. U begrijpt dan wel wat ik bedoel,’ zegt hij tegen de rechter die hem ondervraagt.

Rinus mag het dan anders formuleren, er worden die ochtend van 11 juni 1977 mensen dodelijk getroffen wanneer hij met dertig collega’s op de grens van nacht en dag de gekaapte intercity van Assen naar Groningen binnenstormt. Molukse terroristen hebben drie weken lang 51 treinreizigers vastgehouden. Een van de kapers, de eenentwintigjarige Hansina Uktolseja, incasseert van dichtbij twee salvo’s uit Rinus zijn Uzi. Een tweede marinier schiet met zijn Colt Lawman-revolver in haar richting. Op dat moment ligt Uktolseja al zwaargewond op de grond. Het gevolg van letsel aangericht door stalen kogels waarmee de trein voor de inval van de mariniers door precisieschutters wordt doorzeefd. Hansina eindigt haar jonge leven met veertig verwondingen in het lichaam.

Ruim achtduizend kogels, een doorzeefde intercity en acht doden. Na de Tweede Wereldoorlog heeft Nederland nooit meer zo’n slagveld gezien als in het Drentse heidemoeras bij De Punt. Weken van voorbereiding en jaren van training ballen zich samen in 180 seconden harde actie.

Voor de mariniers van de Bijzondere Bijstandseenheid (BBE) was 11 juni 1977 hun ultieme beproeving. Het moment waarop ze moesten bewijzen dat de eenheid op het beslissende moment kan laten zien wie er de baas is in Nederland, terroristen of de staat.

Er was kritiek op de operatie, maar de woede bleef grotendeels beperkt tot de Molukse gemeenschap. Tot een paar jaar geleden. Vooral door onderzoek van freelancejournalist Jan Beckers komt De Punt rond 2013 terug op de agenda. Het re-

sultaat is een gang naar de civiele rechter. Namens de nabestaanden van twee overleden kapers – Max Papilaja en Hansina Uktolseja – eist mensenrechtenadvocaat Liesbeth Zegveld schadevergoeding van de Nederlandse staat. Ze betoogt dat de staat zich schuldig heeft gemaakt aan een onrechtmatige daad door de kaping met excessief geweld te beëindigen. Nabestaanden laten weten dat het hun niet om een schadevergoeding gaat. Ze willen de waarheid over De Punt. Eindelijk, na al die jaren. In dat kader hoort de rechtbank op verzoek van Zegveld ook de leden van twee aanvalsploegen. Onder wie Rinus.

‘Ik vind het een farce dat ik hier na veertig jaar zit en word beschuldigd van moord,’ bijt een marinier-ziekenverzorger 5G eerder die week van zich af tijdens het verhoor. ‘We zijn serieuze, goed opgeleide mensen. Ik had ook liever negen gijzelnemers geboeid op de rails zien liggen.’

De BBE-mariniers zijn de eerste Nederlandse terroristenbestrijders. De eenheid bestaat ten tijde van De Punt nog maar vijf jaar. Twee jaar eerder liggen ze bij het eveneens Drentse Wijster in het veld als de kaping van een andere trein totaal uit de hand loopt. Molukkers doden de machinist van de Hondelkop en executeren twee passagiers. De militairen zien het derde slachtoffer als oud vuil in het ballastbed van het spoor vallen. Hun aanvalsplan is gereed. De order om het uit te voeren komt nooit. Terwijl ze er klaar voor zijn. In 1977 geldt dat meer dan ooit.

De gijzeling bij De Punt en de manier waarop deze wordt beëindigd, vormden voor ons als auteurs – beiden geboren in de jaren zeventig – een kennismaking met het unieke verhaal van de BBE-mariniers. Als verslaggevers van *De Telegraaf* ontmoeten we in januari 2017 de drie commandanten achter de actie: Ruud Kloppenburg, Hans de Waal Malefijt en Joop Verdonk.

In een zaaltje achter in een Haags restaurant doen ze voor het eerst samen hun hele verhaal. De pioniersgeschiedenis komt tot

leven, helemaal wanneer de officieren een inkijkje geven in de moeilijke eerste jaren van de BBE. Hoe ze als nieuwbakken terreurbestrijders oefenden, harde lessen leerden bij inzetten en uiteindelijk in alle vroegte op 11 juni 1977 vlak voor zonsopgang klaarlagten.

Hun verhaal en dat van andere BBE-mariniers is een jongensboek en nationale geschiedenis ineen. De Punt is daar maar een onderdeel van. Een gedeelte waarvan het de vraag is of het ooit nog precies valt te reconstrueren. Als auteurs hebben wij er onze vraagtekens bij. Dat nabestaanden vragen stellen over de gang van zaken en dat bij de rechtbank aanhangig maken, doet niks af aan de belangrijke en veel grotere rol die de mariniers hebben gespeeld in het op poten zetten van een antiterreurorganisatie. Ze legden van 1973 tot en met 1978 met wat ze zelf vanwege de kleur van de gevechtskleding de *acties in het groen* noemen de basis van alles wat Nederland nu heeft en doet aan terrorismebestrijding. Een onderwerp dat anno 2018 weer volop actueel is. De mannen van toen zijn nu heren op leeftijd. Voor het eerst in ruim veertig jaar geven ze openheid over acties waarover heel veel geheim bleef.

I ALTIJD DE LUL

Wassenaar 1970

‘Ho, ho.’

De politieman heft zijn hand nog op, maar het is al te laat. Met een schot, een kreet en de plof van een vallend lichaam is Nederland het terrorismetijdperk binnengestapt. De eerste echte terreuractie van na de oorlog is in 1970 nog nauwelijks begonnen of er valt een dode: de achtentwintigjarige hoofdagent Hans Moolenaar. Hij wordt min of meer per ongeluk vermoord.

Op 31 augustus in alle vroegte voeren 33 Zuid-Molukse jongeren een haastig in elkaar geflanst gijzelingsplan uit. Ze bestormen de ambtswoning van de Indonesische ambassadeur in Wassenaar en zien dat de ene agent die de villa bewaakt, in een reflex zijn wapen trekt. De terroristen schieten eerst en schrikken wanneer de man direct in elkaar zakt. Dat was niet de bedoeling.

Het plan beoogde de aandacht te trekken van de Indonesische president Soeharto, die op staatsbezoek zal komen in Nederland. De Molukkers zijn woedend over het bezoek en willen met hun daad afdwingen dat die gehate politicus het gesprek aangaat met de president in ballingschap van de Republiek der Zuid-Molukken. Dat is Johan Manusama, een leider zonder land die vanuit Rotterdam de nog niet bestaande Molukse republiek leidt naast zijn werk als wiskundeleraar.

De generatie Molukkers die nu naar de wapens grijpt, heeft dik twintig jaar de woede van vaders en ooms zien groeien over de manier waarop die als veteranen van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger zijn behandeld. Ze kwamen in 1951 naar Nederland omdat ze zich in Indonesië niet wilden laten demobiliseren of niet wilden overstappen naar het regeringsleger. De Molukkers voelen meer loyaliteit aan Nederland dan aan de nieuwe republiek. Ons land weet alleen niet goed wat ze met de vierduizend voormalige militairen aan moet en dankt ze op een lompe manier af. Duizenden geknakte kerels en hun gezinnen eindigen in woonoorden, vaak voormalige kampen uit de Tweede Wereldoorlog, waar ze tevergeefs dromen van een vrije Republiek der Zuid-Molukken. Vandaag is voor hun zonen het moment terug te slaan. Ze gijzelen de vrouw van de ambassadeur, zijn kinderen en personeel. De ambassadeur zelf ontsnapt. Het

Belegering bij de woning van de Indonesische ambassadeur in Wassenaar. (foto Nico Koster, archief *De Telegraaf*)

komt hem op hoon van zijn belagers te staan. Wat voor man laat nou zijn vrouw en kinderen in de steek?

Snel barst het in de villawijk van de politie. Pantserwagens nemen posities in. Onderhandelingen komen op gang. Dan verschijnen premier Piet de Jong en zijn minister van Buitenlandse Zaken Joseph Luns op het toneel. Ze nemen rustig hun intrek in een villa aan de overkant van de weg. Als de gijzelnemers eisen dat de kabinetsleden persoonlijk komen onderhandelen, twijfelen ze niet. De Jong en Luns stappen over een hekje en gaan via een paar aangrenzende tuinen poolshoogte nemen. De beelden van de minister van Buitenlandse Zaken die, strak in pak, zijn lange benen over een halfhoge omheining slingert en vervolgens door het hek zakt, zijn geschiedenis geworden.

Een van de gijzelnemers is verbaasd om vanaf de zolder waar hij de omgeving in de gaten houdt de heren te zien. Ze verschijnen in het telescoopvizier dat op zijn 'olifantendoder' is geschroefd, een zwaar jachtgeweer. Even overweegt hij om de politici dood te schieten, maar hij doet dat toch maar niet.

Twaalf uur nadat ze de actie begonnen, houden de gijzelnemers het voor gezien. Na een gesprek met Manusama geven ze zich over. Hun doelen zijn voldoende bereikt, althans, de eer is gered.

Een premier en een minister die zelf op zwaarbewapende terroristen afstappen om te onderhandelen; bij moderne terreurbestrijders zou alleen de gedachte al het koude zweet doen uitbreken. Elke deskundige op het gebied van onderhandelingen tijdens gijzelingen zal het ontraden. Het is regel één dit niet te doen. Maar in het Nederland van 1970 kan het, omdat er nauwelijks ervaring is met terreur en crisismangement. Ex-premier Louis Beel komt langs en biedt doodleuk aan de plaats van een van de gijzelaars in te nemen. Politieaanvoerder Frank Vink die door de Molukkers wordt gegijzeld en weer vrijgelaten, regelt

dezelfde middag nog twee straten verderop het verkeer. De terroristen komen eraf met elk één jaar cel.

De gijzeling in Wassenaar is voor Nederland een eerste kennismaking met het fenomeen terrorisme. Op eigen bodem dan, want in Nederlands-Indië was terreur een eeuw eerder al aan de orde van de dag. Tijdens de Atjeh-oorlog (1873-1904) kreeg Nederland te maken met de eerste jihadistische antiwesterse zelfmoordaanslagen. De kranten stonden ook toen al vol van ‘dweepzieke mannen met slechte bedoelingen die den heiligen oorlog preeken’. Het ging om een vorm van ‘idiotisme, stompzinnigheid of krankzinnigheid’, schreef een journalist in 1924. De Atjeher ging zomaar over tot een persoonlijke oorlog op

Een politiemann houdt met zijn karabijn de ambassadeurswoning onder schot. (fotograaf onbekend, archief *De Telegraaf*)

weg naar Allah, ‘en valt de ongelovigen aan in blinde opgewondenheid ter plaatse waar hij veel tegenstand kan verwachten, bijvoorbeeld op stations’.

Voor de meeste landgenoten echter bleef terrorisme iets van ver weg. Nederland – zoals de meeste westerse landen – is nog zo naïef als een kind, begin jaren zeventig. Ook na Wassenaar is een bommelding bij een ministerie geen reden het gebouw te ontruimen. Dat zou volgens premier De Jong te veel logistieke rompslomp opleveren.

Hoe gemakkelijk het terroristen hier wordt gemaakt, daar komt de Israëliische piloot Uri Bar-Lev achter op bijna negen kilometer hoogte. Het is 6 september 1970, nog geen week na de gijzeling in de Indonesische ambtswoning en twee dagen na de begrafenis van hoofdagent Moolenaar. Bar-Lev heeft die ochtend al geen goed gevoel als hij op Schiphol in zijn Boeing 707 stapt.

De zogenoemde Dawson’s Field-kapingen waarmee Bar-Lev te maken krijgt, zijn vrijwel vergeten. Dat is vreemd, want het was een ambitieus en spectaculair terreurplan, en er werden zo’n vijftig Nederlanders gegijzeld. Niet alleen het toestel van Bar-Lev wordt gekaapt door het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina, vrijwel op hetzelfde moment gebeurt dat met nog drie vliegtuigen. Drie dagen later volgt een vijfde kist. Twee van de Boeings hebben net een tussenlanding op Schiphol gemaakt, de andere stijgen op van Zürich, Frankfurt en Bahrein. Twee kisten eindigen tussen de kamelen in de Jordanees woestijn bij de verlaten landingsstrip Dawson. Het zal tot 11 september 2001 duren voor terroristen zich opnieuw zullen wagen aan zo’n ingewikkelde simultaanekaping.

Vier kapers proberen op de ochtend van 6 september 1970 aan boord te komen van de El Al-vlucht van Amsterdam naar New York. Ze ogen verdacht en worden geweigerd. Twee van hen besluiten ter plekke dan maar een PanAm-vlucht te nemen. De andere twee belanden door een misverstand wel aan boord.

Een van hen is de mooie jonge Palestijnse Leila Khaled, een revolutionair cultfiguur van het formaat Che Guevara. Dat ze niet wordt herkend, komt doordat ze plastische chirurgie heeft ondergaan. Zonder verdoving. Met een glimlach op haar nieuwe gezicht kan ze ongemerkt twee handgranaten naar binnen smokkelen in haar bh.

Op een hoogte van 8800 meter meldt de purser via de intercom dat twee passagiers toegang eisen tot de cockpit, anders blazen ze het vliegtuig op. Een stewardess krijgt een pistool tegen haar hoofd. Maar Bar-Lev weigert de deur te openen. Hij duwt de knuppel naar voren en de Boeing duikt met vijftig meter per seconde omlaag. De meeste passagiers zitten vastgegespt, maar de kapers worden gelanceerd. In één beweging trekt de piloot de neus weer omhoog. Een bewapende airmarshal stormt door de cockpitdeur naar buiten en schiet de partner van Leila Khaled neer. Zij is dan al bewusteloos. Het vliegtuig landt veilig in Londen. 'Dawson's Field' betekende een waterscheiding. Voor die tijd waren metaaldetectoren zeldzaam en konden passagiers op sommige vluchten zelfs na het opstijgen hun ticket nog betalen. Erna begonnen luchthavens aan hun metamorfose tot de vrijwel onneembare forten die het nu zijn.

Ook Nederland is in 1970 nog zo groen als gras. En dat terwijl er begin jaren zeventig al meerdere Palestijnse terroristen actief zijn op Nederlandse bodem. Pas nadat er op 5 februari 1972 aanslagen worden gepleegd op installaties van de Nederlandse Gasunie bij Ommen en Ravenstein, begint er iets te veranderen. De actie in Ommen mislukt, maar in het Brabantse buurtschap Ravenstein hebben terroristen van de Palestijnse terreurgroep Zwarte September (El Fatah) succes. Midden in de nacht blazen ze een gasverdeelstation op. Er volgen twee zware explosies. Wakker geschrokken omwonenden zeggen dat het wel Hiroshima lijkt. De hemel is roze met een duidelijk zichtbare vuurbal. Boven het Brabantse land hangt een grote padden-

stoelwolk. Niemand raakt gewond, maar de brandweer staat machteloos.

Na de aanslagen wordt er in de vaderlandse politiek voor het eerst over het onderwerp gesproken. Vooral omdat er aanwijzingen bestaan dat er 'een sterke internationale organisatie' achter zit. Nieuwe bedreigingen druppelen binnen. De ministeries van Defensie en Binnenlandse Zaken overleggen hoe het gasnet beter kan worden bewaakt. Minister De Koster (Defensie) laat bekijken welke delen het kwetsbaarst zijn. Het kabinet spreekt de wens uit dat er voldoende marechaussees en mariniers beschikbaar moeten zijn voor beveiliging in geval van nieuwe dreiging. Maar zodra de daders in Frankrijk zijn gepakt, verdwijnt het onderwerp terreur weer van de politieke agenda. De urgentie is weer weg.

De actualiteit van Ommen en Ravenstein wordt ingehaald door het bloedbad van München. Op 4 september 1972 raakt Europa in één klap zijn onschuld kwijt. De leden van de Israëlische sportploeg worden na een avondje stappen in het Olympisch dorp gegijzeld door acht Palestijnse terroristen van Zwarte September. De politie blaast een poging hen te bevrijden op het laatste moment af omdat de terroristen lont ruiken. Daarna worden de gijzelnemers en hun elf gegijzelden per helikopter naar het militaire vliegveld Fürstenfeldbruck overgebracht. Daar volgt de finale en fatale confrontatie tussen politie en de terroristen. De bevrijdingsactie mislukt faliekant. Alle elf Israëlische sporters en officials komen om het leven. Net als vijf van de acht gijzelnemers.

Roy Spiekerman van Weezelenburg is toevallig in München die zwarte septemberdag. Hij is een tweeëndertigjarige majoor bij het Korps Mariniers met een grote kruisnor en hij heeft nog geen flauw idee dat hij de aanvoerder van de eerste Nederlandse terroristenbestrijders zal worden.

'Ik was in München als toeschouwer. Het leek mij en twee vrienden leuk om te gaan kijken, want ik deed zelf aan mo-

derne vijfkamp. Paardrijden, schieten, schermen, hardlopen en zwemmen. Een van mijn vrienden deed zelfs mee aan de Spelen. Maar de kaartjes voor de wedstrijden kreeg je in Duitsland pas vlak voor de wedstrijden uitgereikt, dus daar zaten we ineens opgescheept met tickets waterpolo, Opper-Volta tegen Tanzania. We verkochten die dingen op de zwarte markt en doken de kroeg in. Over de gijzeling lazen we pas dagen later in de krant.’

Er moet iets gebeuren, beseft Nederland na München. Er is behoefte aan eenheden die hard kunnen optreden bij een gijzeling of kaping. Den Haag kijkt met een schuin oog naar München voor twee – zoals het in militaire termen heet – ‘capaciteiten’ die daarvoor nodig zijn: scherpschutters en een gevechtseenheid die in kleine ruimtes kan vechten. Voor de rekrutering kan starten, moet Den Haag het eens worden over twee essentiële punten. Onder wiens verantwoording gaat terreurbestrijding vallen? En wie moet het werk gaan uitvoeren?

Het eerste punt raakt aan een veel diepere competentiestrijd die tot diep in de eenentwintigste eeuw zou voortduren. Namelijk: wie is de baas over de politie? Pas als er in 2012 een Nationale Politie komt, wordt de knoop echt doorgemaakt. Tot die reorganisatie is de sterke arm een soort kind in een vechtscheiding. Formeel valt de politie als organisatie onder Binnenlandse Zaken. Tegelijkertijd ressorteert de politie onder Justitie als het gaat om de opsporing.

Minister Van Agt (Justitie) vindt dat de antiterreurmaak op zijn departement thuishoort. Zijn belangrijkste argument is dat snelheid van besluitvorming van doorslaggevend belang is in dit werk. Er moet iemand zijn die de eenheid kan optrommelen, inzetten en in het ultieme geval de order geven om terroristen uit te schakelen. Dat kan binnen de hiërarchisch opgezette justitiële organisatie, waar de hoogste ambtenaar direct onder de minister valt. Bij Binnenlandse Zaken ligt het veel moeilij-

ker. Daar is de minister de gelijke van de burgemeester op wiens grondgebied iets gebeurt. In crisissituaties moeten minister en burgemeester overleggen in tijd die er vaak niet is. Er is wat politiek kunst- en vliegwerk voor nodig, maar Van Agt weet zijn voorkeursoplossing door een tegenstribbelende Tweede Kamer te loodsen.

De tweede noot die moet worden gekraakt is: wie moet het werk gaan uitvoeren? De politie laat weten dat de organisatie niet is toegerust voor zulke operaties. Het ontbreekt daarvoor aan mensen en bewapening en ook aan de juiste commandostructuur. Dienders kunnen al nauwelijks op tegen de criminelen die steeds gewelddadiger worden, laat staan dat ze sterk genoeg zijn voor terroristen. Daarop wordt de klus doorgeschoven naar Defensie.

Bij dat departement volgt een fascinerend staaltje interne overheidspolitiek. Iedereen siddert voor het gezichtsverlies dat hoort bij het verprutsen van een taak. Fiasco's zitten in een klein hoekje bij een klus waarvan niemand weet hoe je hem klaart, domweg omdat het nooit eerder is gedaan.

De Koninklijke Marechaussee (KMar) is bij Defensie het eerste onderdeel waarnaar wordt gewezen. Deze 'militaire politie' lijkt het meest voor de hand te liggen voor de contraterreur. De leiding laat weten er niet onwelwillend tegenover te staan. Alleen: de marechaussee heeft niet de manschappen voor een nabijgevechtseenheid. De KMar neemt wel het commando op zich van de scherpschutters.

Volgende kandidaat bij de Landmacht lijkt het Korps Commandotroepen (KCT). Maar ook de commando's kampen met personeelsgebrek. Begin jaren zeventig is het KCT helemaal niet getraind op zulke acties. Commando's zijn verkenners die onzichtbaar en op zichzelf teruggeworpen de Russische opmars in de gaten houden. Het zijn niet de geharde infanteristen zoals we ze tegenwoordig kennen uit de operaties in Irak en Afghanistan.

Blijven over: de mariniers. Ook bij hun valt aanvankelijk weinig enthousiasme te bespeuren. De bevelhebber van de Zee-strijdkrachten, Eric Roest, laat in december 1972 weten weinig te zien in een nieuwe taak zonder dat hij er extra geld voor krijgt. Korpscommandant van de mariniers Chris Schoenzetter valt hem bij. ‘Optreden tegen terroristen is een wezenlijk andere gevechtsvorm,’ aldus de generaal-majoor.

Toch lukt het het Korps Mariniers niet de hete aardappel verder door te schuiven. Anders dan de marechaussee en het KCT zit het Korps Mariniers eerder te ruim dan te krap in zijn jas. Sterker nog, het is al jaren komkommertijd bij de eenheid, zegt Roy Spiekerman. De mariniers leunen sterk op hun Indië-periode. Met het overdragen van Nieuw-Guinea aan Indonesië in 1962 zitten de mariniers inmiddels wel heel lang in de aftiteling van die film, hoe spannend die ook was.

‘Wat overbleef was de verdediging van de Antillen en oefenen op de Leuserheide,’ stelt Spiekerman vast. ‘De mariniers zijn traditioneel een zeer gedisciplineerde eenheid, maar bij gebrek aan taken uitte zich dat tijdens de jaren zestig noodgedwongen in overdreven aandacht voor schoenen poetsen en helmbandjes vastmaken. We waren op zoek naar een doel.’

Spiekerman wordt ontboden op het hoofdkwartier van de mariniers in Rotterdam. Daar moeten komen opdraven betekent meestal dat het ernst is. ‘Je kreeg op je sodemieter, of je werd overgeplaatst,’ herinnert de officier zich. ‘Toen ik in de kamer van de overste Laurens was, gingen de gordijnen dicht en de deur op slot. Mij werd verteld dat het korps was uitgekozen om de antiterreurtaak te vervullen. Hoe zie je dat voor je, vroeg ik de overste. Dat wist hij ook niet. Ik stond met mijn oren te klapperen. Helemaal niks had ik met terreur. Niemand wist ergens van. Ik moest het bovendien doen naast mijn andere baan. Ik was nog maar een jong baasje. Net gepromoveerd tot majoor, dus het grotere politieke spel ging geheel aan me voorbij. Maar ik moest het wel slikken. Toen ik terugkwam op de